

❖ ΚΑΜΟΕΝΣ ❖

ΑΙ ΛΟΥΣΙΑΔΕΣ*

83. Ο γλιος ἐχρύσου διὰ τῶν πρώτων αὐτοῦ φώτων τὰ Ναβαθαῖκα (1) δρη, δταν ὁ γῆρας προσεκάλεσε τοὺς πολεμιστάς, οἵτινες θὰ τὸν συνώδευον εἰς τὴν παραλίαν. Εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἀρχηγοῦ των ὅπλιζουσι τὰς λέμβους, ὡς ἐὰν ἐγγάριζον ἐκ τῶν προτέρων τὴν συνωμοσίαν τῶν Βαρβάρων. Κρυφά τις ἀνησυχία, οὐδέποτε ἀπατῶσα, εἴχεν ἔξεγειρει τὴν φρόνησιν των.

84. Ήττον ἀσαφῆ αἴτια ἀνεμιγγύνοντο εἰς τὰς ύποφίας τοῦ Γκάμα. Ἀντὶ τοῦ πλοηγοῦ, δὲν εἶχε ζητήσει ἐν Μοζαμβικῇ, δὲν εἶχε λάβει ἢ ἀπόκρισιν ἀμφιβολού, ἐξ ἣς διεφείνετο ἡ ὑδρίας καὶ ἡ ἀπειλή. Γνωρίζει ἀλλαχόθεν τὴν πίστιν τοῦ Μαύρου καὶ ἔγων τὸν ὄφθαλμὸν ἀγυρπον ἐπὶ τοῦ κινδύνου, διευθύνει βραδέως τὰς τρεῖς λέμβους, αἴτινες ἀπαρτίζουσι τὴν συνοδείαν του.

85. Ἡδη οἱ νησιῶται διαχέονται ἐπὶ τῆς παραλίας. "Ἄλλοι μὲν εἰσιν ώπλισμένοι διὰ τῶν ἀσπίδων των, καὶ πάλλουσι τὰ ἀκόντιά των, ἄλλοι δὲ τανύουσι τὰ τόξα των, καὶ ἐτοιμάζουσι τὰ δηλητηριασμένα βέλη των. Ἀπωτέρω, ὅπισθεν δένδρων καὶ βράχων, κρύπτονται σιωπηλοὶ δμιοὶ πολλοὶ ἀπίστων. Οἱ πρῶτοι ἐτέθησαν εἰς τὰ ἐμπρός, μόνον καὶ μόνον διπλῶς προσελκύσωσι τοὺς Πορτογάλλους μακρὰν τῶν πλοίων των καὶ νὰ προπαρασκευάσωσιν εὔκολον νίκην εἰς τοὺς ἐνεδρεύοντας.

86. Εἰς τὴν θέαν τῶν ἥρωών τοιούτων οἱ Μαύροι ἐκβάλλουσι φρικώδεις κραυγὰς καὶ τρέχουσι τῆδε κακεῖσε, κινοῦντες τὴν λόγχην καὶ τὴν ἀσπίδα, ὑδρίζοντες, προκαλοῦντες τοὺς εὐγενεῖς ἀντιπάλους των. Εἰς τὰς κραυγὰς τῆς αὐθάδου ταύτης ἀγέλης οἱ Πορτογάλλοι ἀγανακτοῦσιν. Ἡ αὐτὴ παραφορὰ τοὺς καταλαμβάνει καὶ ἡ αὐτὴ δρμὴ τοὺς φέρει εἰς τὴν παραλίαν. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ προσάψῃ ἔκαυτῷ τὴν τιμὴν ὅτι ἔφθασε πρῶτος.

87. Ὄταν, ἐμψυχούμενος ὑπὸ τῶν βλεμμάτων τῆς ώραιότητος, ἡς λατρεύει, δὲραστῆς πλήρης ὑπερηφανείας καὶ χαρᾶς ρίπτεται ἐμπροσθεν τοῦ ταύρου, τὸν προκαλεῖ, τὸν ἐνοχλεῖ καὶ τὸν ἐρεθίζει διὰ τῶν κραυγῶν του, τὸ δρμητικὸν ζῶν μυκᾶται ἐξ ὄργης καὶ μὲ τὰ κέρατα χαμηλωμένα, τοὺς ὄφθαλμοὺς κλεισμένους τρέχει ἐντὸς τοῦ αἰματηροῦ ὀμφιθεάτρου κα-

ταδιώκει καὶ καταβάλλει τὸν αὐθάδη προσβολέα.

88. Οὕτω ἐπιπίπτουσιν οἱ πολεμισταί. Αἱ λέμβοι φωτίζονται, ταύτοχρόνως τὸ πυροβολικὸν κροτεῖ κατὰ τῆς ἀκτῆς, ὁ θανατηφόρος μόλυβδος συρίζει εἰς τοὺς αέρας, οἱ Βάρβαροι θορυβοῦνται, διστάζουσιν, ἡ βράζουσα δρμή των ὑπεχώρησε πρὸ τοῦ τρόμου καὶ ἄλλοι μὲν ἐγκαταλείπουσιν ἀνάνδρας τὴν ἐνέδραν, ἄλλοι δὲ κυλίονται ψυχοραγοῦντες ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἦν ἐτόλμησαν νὰ περιτρέξωσιν.

89. Ο Πορτογάλλος παρακολουθεῖ τὴν νίκην του καὶ φέρει μακρὰν τὴν φρίκην καὶ τὸν θάνατον. Η πυρκαϊά βογγᾶ ἐκ τῆς ἀπαισίου τόλμης της. Ο πόλεμος τυγχάνει μισητὸς ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς γέροντος καὶ τῆς θηλαζούσης τὸ τέκνον αὐτῆς δειλῆς μητρός.

90. Εν τῇ ἐσπευμένῃ αὐτοῦ φυγῇ, ὁ Μαύρος ἐγκαταλείπει τεθορυβημένος τὸ τόξον του καὶ τὰ βέλη του καὶ ἐσφενδονίζονται διπισθέν του οἱ χάλικες τῆς παραλίας, τὸ θρυμματα τῶν βράχων, καὶ τὰ φύλλα τῶν δασῶν. Ἀνίσχυρος λύστα! Ρίπτει τελευταίον βλέμμα ἐπὶ τῶν καταστραφεισῶν ἐστιῶν, τρέγει φρυάττων ποδὸς τὴν δρμήν, καὶ σπεύδει νὰ διαβῇ τὸ στενόν, τὸ χωρίζον αὐτὸν ἐκ τῆς ξηρᾶς.

91. Αἱ κατάφοροι λέμβοι δὲν δύνανται νὰ περιλάβωσι τὸ πλῆθος τῶν φυγάδων. Ο μὲν διασχίζει τὰ κύματα κολυμβῶν, δὲ βυθίζεται εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν κυμάτων. Ἀλλοι πίνουσι καὶ ἐμοῦσι τὸ ἀλμυρὸν κῦμα. Τὸ πυροβολικὸν πλήττει δι' ἐπανειλημμένων βολῶν τὰ σαβρὰ σκάφη τῶν νησιωτῶν, τὰ συντρίβει, τὰ διανοίγει, καὶ καλύπτει τὴν θάλασσαν διὰ συντριμμάτων... Οι Βάρβαροι ἐξηφανίσθησαν, δὲ θόρυβος τῶν ὅπλων ἔπαισε, πλούσια λάφυρά εἰσιν ἡ ἀμοιβὴ τῆς νίκης, καὶ αἱ Νεαράδες τοῦ αἰγαλοῦ ἐγκαταλείπουσι τὰς υδρίας των εἰς τὰ τέκνα τοῦ Λούσου.

92. Εν τούτοις οἱ καταπεληγμένοι Μαύροι παροργίζονται ἐκ τῆς ηττῆς των. Διψῶντες ἐκδίκησιν, κατέψυγον εἰς τὸ δεύτερον τέχνασμα, ὅπερ δὲ Βάχχος τοῖς εἶχεν ὑπαγορεύσει. Ο ἔνογος ἀρχηγός των ἐπικαλεῖται τὴν ἐπιείκειαν τῶν νικητῶν, ἄλλο ἀποστέλλει αὐτοῖς τὸν πόλεμον πάλιν ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς εἰρήνης. Τὸ ἐλέγγυον τῆς ἐνόρχου πίστεως, ὁ ἐγγυητὴς τῆς συνθήκης εἶναι αὐτὸς οὗτος δ πλοηγός, δ ἐπιφορτισθεὶς νὰ δόδηγήσῃ τοὺς Πορτογάλλους εἰς τὸ ναυάγιον.

93. Ο Γκάμας ἀποτίθει τὴν δρμήν του. Ανυπόμονος νὰ ἔξακολουθήσῃ τὴν πορείαν του καὶ νὰ ἐπιτύχῃ εὐνοϊκούς ἀνέμους, πληροῦ περιποιήσεως τὸν νέον του δόδηγόν, καὶ δι' εἰρηνικῶν ἀποχαιρετισμῶν ἀποκρίνεται εἰς τὸν μεσάζοντα τοῦ Διοικητοῦ. Μετ'

* Τέλος

(1) Ο Ισμαήλ εἶχεν υὲνὸν ὄνοματι Ναβάθ, οδυνος οἱ ἀπόρονοι, ὄνομαζόμενοι Ναβαθαῖοι, κατόντησαν τὴν Περιφερίαν Αραβίαν καὶ ἔλαβον ὀργότερα τὸ ὄνομα Συρακηνοί. Τα Ναβαθαῖα πέπον εἶναι δοῃ τῆς Αραβίας, ἐνθα ἐγκατέστησαν οἱ νοί τοῦ Ναβάθ.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

όλιγον τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως ἀντήχησεν ἐπὶ τοῦ στόλου. "Ἄπαντα τὰ ἔστια ἀναπετασθέντα κινοῦνται εἰς τοὺς ἄρεας.

91. Οὔτως ἀνεχώρουν οἱ περιχαρεῖς Ἀργοναῦται. Τὰ κύματα διηγοίγοντο ὑπὸ τὴν διάβασιν τῶν καὶ ἐπανήρχοντα ἐνούμενα νὰ στηριχθῶσιν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν νηῶν· ἥδυνατο νὰ εἴπῃ τις ὅτι αἱ θυγατέρες τοῦ Νηρέως ηὐχαριστοῦντο, σχηματίζουσαι εἰς τοὺς πολεμιστάς γελόεσσαν συνοδείαν. "Οἱ ηρωες, ἀποπλανηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀδηγοῦ τῆς Μοζαμβικῆς, δὲν ἔπιανεν διερωτῶν (¹) αὐτὸν περὶ τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν πρὸς τῶν ὄφθαλμῶν αὐτῶν ἔξελισσομένων ἀκτῶν.

95. "Οἱ Ἀφρικανὸς εὐφραίνεται κρυφίως ἐπὶ τῷ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἡ αἰχμαλωσία ἡ δύνατος θὰ παρενθάλλει μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ Γκάμα αἰώνιον φραγμόν. Πλήρης τοῦ ἐμπνέοντος αὐτὸν κακοποιοῦ Θεοῦ περιγράφει φίλοφρόνως τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς, τὴν ώ-

1) *Tum vero andemus sciri et quaerere causas Ignari scelerum tantorum atque Pelasgae.*

(*Bιργιλίον Αἰνιάδος II στίχ. 105—106.*)

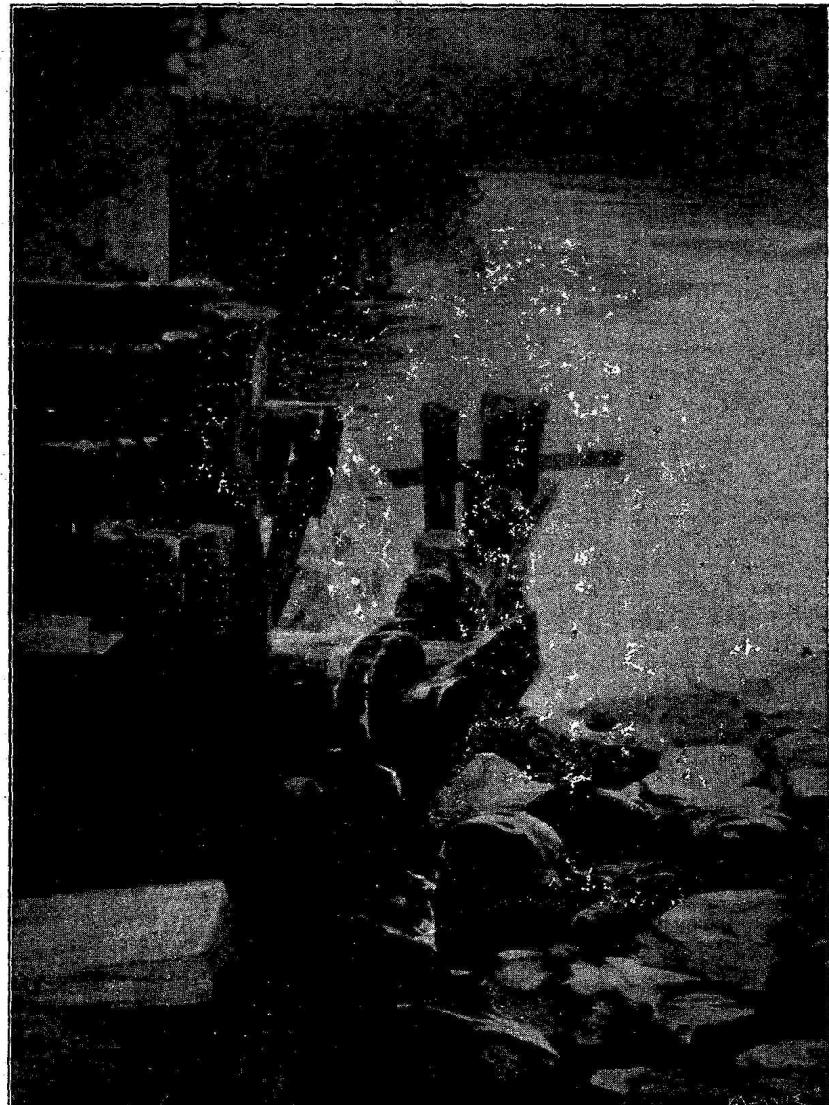
ραιότητα τῶν λιμένων της, ἵκανοποιεῖ ἀνεπιφύλακτως ὅλας τὰς ἐρωτήσεις του καὶ γίνεται οὕτω κύριος τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν πολεμιστῶν. (¹) Οἱ Σίνων μετεχειρίσθη ἄλλοτε ὀλιγωτέραν ἐπιτηδειότητα διὰ ν' ἀπατήσῃ τοὺς Φρύγας.

96. — «Ἐν τῷ μέσῳ τῶν θυλασσῶν τούτων, ἀς» διατρέχομεν, ἔλεγεν ὁ πλοηγὸς πρὸς τοὺς Πορτογάλλους, οὐγὲν μακρὰν ἡμῶν, ὑπάρχει νῆσός τις, ἔνθα ὁ Χριστὸς εἶδε καθ' ἄπαντας τοὺς χρόνους ἀκμαζούσας τὴν πίστιν του καὶ τὰς ἐκκλησίας του.» Αἱ λέξεις αὗται κατενεθουσίασαν τὸν Γκάμαν. «Φίλε, ἀνέκραξε, ἡ τύχη σου εἶναι ἔξησφαλισμένη, ἐὰν ὀδηγηθῇ νῶν.»

1) *Prosequitur p vitans, et siccio pectore futur.*

(*Bιργιλίον Αἰνιάδος II στίχ. 107.*)

«Οἱ ποιητὴς συγχρίνει τὴν προδόσιαν τοῦ πλοηγοῦ τούτου πρὸς τὴν τοῦ Σίνωνος, τοῦ ἐξαπατήσαντος τοὺς Τρόφας νὰ παραλέψωσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν των τὸν Δούρειον Ἰππον.»

Ο. Φωκᾶ.

Νερόμυλος

B. Χατζή

*Η καλύβη τοῦ Φαρᾶ

97. Οἱ ἀπατεῶν υπακούει μετὰ χαρᾶς. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου εἶχεν δρίσει τὸ τέρμα τοῦ πλοῦ καὶ τὴν υπαρξιν τῶν ἡρώων. Η νῆσος ἀνήκει εἰς τὴν ἐπίορχον καὶ σκληράν ἔκεινην φυλήν, ἥτις ἀκολουθεῖ τὸν νόμον τοῦ Μωάμεθ. Δὲν δρισάζει αὐτὴ τὴν ταπεινὴν Μοζαϊμικήν μετὰ τοῦ ἀνισχύρου στρατοῦ της· εἶναι ἡ Κοιλάς: τὸ σηνομά της ἀντήχηστεν ἐν τῷ κόσμῳ.⁽¹⁾

98. "Ἡδη αἱ πρῶραι ἀνυπόμονοι διηγούνοντα πρὸς τὸν λιμένα. — «Ποῦ τρέχετε, ὄφρονες θαλασσοπόροι; Δὲν ἔννοετε, δτε ἐν τέρχοις σᾶς ἀπατᾶ; » Ή γείρ του σᾶς δδηγεῖ εἰς τὸν θάνατον! ». Οὕτως δώμιλει δ προστάτης ἄγγελος των, ἡ ὑπερασπίσασα αὐτοὺς ἐν Ὀλύμπῳ θεά. Τρέμουσα διὰ τοὺς ἥρωάς της, προσκαλεῖ τοὺς ἐναντίους ἀνέμους. Οἱ ἀνεμοὶ τρέχουσιν ἀπὸ τὴν ἀκτὴν, ρίπτονται ἐπὶ τῶν πλοίων καὶ τ' ἀπωθοῦσι μαχράν, ἐπὶ τῶν κυμάτων.

99. Καίτοι νικηθεὶς ὑπὸ ἀօράτου δυνάμεως, δ πλωτὴς δὲν ἔγκαταλείπει πόσδις τὸ φοβερὸν σχέδιόν του. — «Τὰ ταραχώδη κύματα μᾶς παρασύρουσι, » λέγει εἰς τὸν Γκάμαν ἀφεθῶμεν εἰς τὴν μαγιαν τῶν. Θὰ μᾶς φέρωσιν ἐπὶ ἀλλών ἀκτῶν, πρὸς φιλό-» ξενον νῆσον, δπου χριστιανικαὶ οἰκογένειαι ζῶσιν ἐν » εἰρήνῃ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν Μουσουλμάνων. —

100. Νέον ψεῦδος, νέα προδοσία. Οἱ θεός τῶν Χριστιανῶν δὲν εἴχεν ἐπὶ τῆς ἀνοσίου ταύτης γῆς οὔτε ναούς, οὔτε δπαδούς ἔβασιλευεν ἐκεῖ μόνος δ Μωάμεθ. Ἐν τούτοις δ Γκάμας ἀφίεται ἀκόμη νὰ θαυμάσῃ ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ ἀπίστου ἀλλ' ἡ ἀθάνατος τῶν Λυσιτανῶν φίλη ἔρχεται διὰ δευτέραν φοράν νὰ τοὺς σώσῃ. Τὰ κύματα, ὑπεγερθέντα ὑπὸ τῆς Αφρο-

1) *Η ἀποτίλα τοῦ πλοιοῦ τῆς Μοζαϊμικῆς καὶ ἡ πρὸ τῆς Κοιλάς ἐγερθεῖσα τρικυμία, ἔνεκα τῆς δποιάδος δ προτογαλλικὸς στόλος ἀπέφρυγε τὸν διεδρούν εἶναι. Ἰστορικά, δ δὲ Ποιητὴς παρέλαβε τὸ γεγονός ἀπὸ τοὺς πρὸ αὐτοῦ γράμματας Ιωάννην Δὲ Μπάρρον (J. De Barros) καὶ Οσόριου (Osorius), προσοθέσας εἰς τὴν Ιστορίαν τοὺς στοιλισμοὺς τῆς ποιήσεως.

δίτης, ἐμποδίζουσι τὰ πλοῖα νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα.

101. Η νῆσος δὲν ἔχωρίζετο τῆς ξηρᾶς ἢ διὰ στενοῦ τινος περιθμοῦ. Ἀπὸ τοῦ μέσους τῆς θαλάσσης ἐφάνοντο μεγαλοπρεπῆ κτίρια, διὰ τοῦ δραστικοῦ θαλασσοπόρου. Γέρων ἀρχηγὸς τὴν ἔκυβερνα. Μορμάζει ἐλέγετο ἡ τε νῆσος καὶ ἡ πόλις.

102. Ο Γκάμας ἐν τῇ διανοίᾳ του ἔχαιρεν ἐκ τῶν προτέρων, διὰ μέλλων νὰ εῦρῃ ἐκεῖ χριστιανοὺς καὶ ἀδελφούς. "Ἡδη ἐλαφρὰ ἀκάτια προύγωρους πρὸς τὸν στόλον, κομίζοντα εἰς τοὺς πολεμιστὰς διάγγελμα τοῦ βασιλέως τῆς Μομβάζης. 'Ο Βάχχος, ὑπὸ νέκυν μεταφρίεσιν, τὸν εἴχε προειδοποιήσει περὶ τῆς ἀφίξεως των.

103. Τὸ διάγγελμα ἐμφάνινε ἐγκαρδίους φίλους, ἀλλ' εἶναι ὑπηροευμένον ὑπὸ τοῦ μίσους. 'Ο δρις καθεύδει ὑπὸ τὰ ἄνθη, δπου προετοιμάζει τὰ θανατηφόρα δηλητήρια του. "Ω ἀπιστία! "Ω κίνδυνοι! "Ω σταδιοδομία τοῦ βίου, ἀείποτε ἐπεστρωμένη δι' ὑφάλων! Φοβερά ἐνέδρα ἀνέμενε τὸν Γκάμαν εἰς τὰ μέρη, δπου ἡ ἀλπίς τῷ ἀδείκνυε κκταφύγιον.

104. Θλιβερὰ τῶν ἀνθρωπίνων⁽¹⁾ συνθήκη! Επὶ μὲν τῆς θαλάσσης αἱ ταλαιπωρίαι καὶ τὰ ναυάγια, καὶ ἐν ἔκαστη στιγμῇ δ θάνατος καταφανής! Επὶ δὲ τῆς ξηρᾶς αἱ μάχαι, αἱ προδοσίαι, ἡ στέρησις, καὶ δλαι αἱ φρικαλεότητες! Ποῦ νὰ φύγωσι: Ποῦ νὰ εὑρωσιν ἀσύλον διὰ τὴν τόσον ἀθλίων καὶ τὴν τόσον βραχεῖαν ταύτην ὑπαρξίν; Θεὲ τοῦ ἐλέους! εἰθε αἱ δυστυχίαι μᾶς νὰ σὲ ἀφοπλίσωσι. Φεισθητή ἐν τῇ ἐπιεικείᾳ σου τὸ ἀσθενὲς καὶ στενάζον πλάσμα σου, δπερ ἐκμηδενίζεται ἐνώπιον σου.

Τέλος τοῦ Α. "Ασματος

Μετάφρασις Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

1) O miseris hominum mentes!..

Qualibus in tenebris vitae, quantisque periclis.

Degitur hoc aevi, quodiuunquae est!..

(Δοκ. ΙΙ στή. 14 — 16).